

Πασχαλινά έθιμα στη Νάουσα

του Πέτρου Δεινόπουλου

Μεγάλη η γιορτή του Πάσχα στην Ελλάδα μεγαλύτερη κι από τα Χριστούγεννα, που βρίσκονται στην πρώτη θέση των Λαών του Βορρά, διότι εκεί τα συνδέουν με τον τερματισμό της μεγάλης νύχτας και το μέγαλωμα της ημέρας. Το ελληνικό Πάσχα συνδέεται με την άνοιξη, με την Ανάσταση του Θεανθρώπου και της φύσεως. Δικαιολογημένοι, συνήθως οι πανηγυρισμοί που συνοδεύονται φυσικά και από γαστρονομικές απολαύσεις.

Στην Ελλάδα την πρώτη θέση στο πασχαλινό τραπέζι είχε το αρνί. Κάθε οικογένεια έπρεπε να σφάζει το αρνί της Πασχαλιάς. Το ίδιο και στη Νάουσα με τη διαφορά ότι αντί για οβελία που ήταν σπάνια εξαίρεση, κυριαρχούσε ο νταβάς στο φούρνο με φρέσκα κρεμμυδάκια. Ήταν ο κανόνας που αργότερα περιέλαβε και τη μαγειρίτσα, αλλά και τον οβελία που ψηνόταν και εξακολούθει να ψήνεται σε κάποια εξοχή.

Το μαγείρεμα του Πασχαλινού νταβά γινόταν “συλλογικά” σ’ ένα σπιτικό φούρνο της γειτονιάς φουρνίζονταν οι νταβάδες πολλών οικογενειών. Κατόπιν σφραγιζόταν η πόρτα του και η “πύρα” με λάσπη. Το άνοιγμα γινόταν μετά τη δεύτερη Ανάσταση, τη Λειτουργία της Αγάπης. Όλη αυτή η διαδικασία συμβόλιζε την ταφή, το σφράγισμα του τάφου και την Ανάσταση του Χριστού.

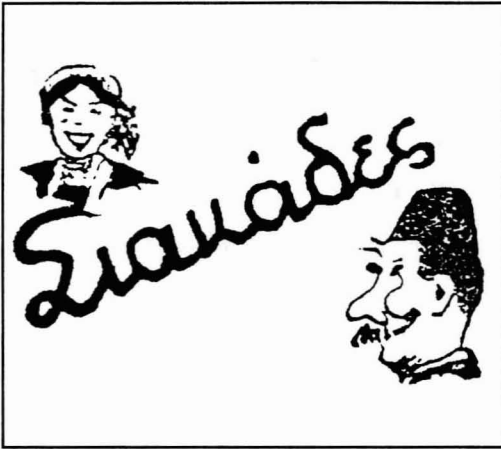
Πασχαλινά τσουρέκια κ.λ.π. δεν είχαμε στη Νάουσα. Στη θέση τους είχαμε τα εφτάζυμα “κουλίκια” το ζύμωμα τους ήταν έργο ηλικιωμένων γυναικών που ήξεραν τη δύσκολη συνταγή με τη μαγιά από ρεβίθια. Όταν πετύχαιναν τα κουλίκια - πολλές φορές η μαγιά “έσβηνε” γιατί όπως έλεγαν ήταν “αναιμική” η πεθερά διάλεγε το καλύτερο “κουλίκι” και το έστελνε δώρο στη μνηστή του γιού της. Επειδή, όμως το ζύμωμα των κουλικιών και η επιτυχία τους ήταν προβλη-

ματική, υπήρχε και η σίγουρη λύση των έτοιμων κουλικιών που παρασκεύαζαν τα φουρνάρικα, τα οποία έβγαζαν στον κλήρο τα εφτάζυμα κατά πεντάδες που περιλάμβαναν κουλίκια πέντε διαφορετικών μεγεθών. Τι χαρά κάναμε όταν ερχόταν στο σπίτι ο παραγιός του φούρναρη να μας φέρει τα κουλίκια που κερδίσαμε για να πάρει κι αυτός το ρεγάλο του, ένα δίφραγκο ή ένα τάλιρο!

Το βάψιμο των αυγών άρχιζε τη Μ. Τετάρτη με τα τρία πρώτα αβγά, ενώ όλα τα υπόλοιπα βάφονταν τη Μ. Πέμπτη. Η επιτυχία στο βάψιμο θεωρούνταν ως καλός οιωνός ενώ το αντίθετο προκαλούσε ανησυχίες, ότι κάτι κακό θα συμβεί στο σπίτι.

Το βράδυ του Μ. Σαββάτου ο “κράχτης” ο νεωκόρος της εκκλησίας περιέρχονταν την περιοχή της ενορίας και με ένα ρόπαλο χτυπούσε τις πόρτες των σπιτιών για να πληροφορηθούν οι ένοικοι ότι πρέπει να σταματούν για την Ανάσταση ή να ξυπνήσουν όσοι είχαν κοιμηθεί νωρίτερα, προκειμένου ν’ αντέξουν στη συνέχεια της Λειτουργίας, να μη φύγουν δηλαδή μόλις ακούσουν τον “Καλό το λόγο”. Οι νοικοκυρές φρόντιζαν να σηκώσουν από τη φωλιά τους και τις “κλωσσαριές” τις όρνιθες δηλαδή που κλωσούσαν τ’ αυγά τους!

Τις μέρες του Πάσχα, οι πιτσιρικάδες αλλά και μερικοί μεγάλοι διασκεδάζαν με την “κούνια” που στήνονταν σε κάποιο δέντρο του κήπου που διέθεταν τότε όλα σχεδόν τα σπίτια στη Νάουσα. Στην τσέπη τους φρόντιζαν να έχουν ένα πασχαλινό αβγό και μια πέτρα “σιδερένια” για να είναι υγιείς σαν το σίδηρο. Με το κόκκινο αβγό μάλιστα οι μανάδες έφερναν γύρους στα πρόσωπα των παιδιών τους ψιθυρίζοντας την ευχή “Ασπρο κόκκινο σαν τ’ αυγό τη Πασχαλιάς”.



Καρτιρούσαν τον χαλασμό

Μάνα κι θυγατέρα κίνησαν ταχύ - ταχύ την Τιτράδη να πάνουν στον μπαξέ να ίμασουν τσάκνα. Ου τχιός ου Ρίστους τις έκαμιν τον πήχυ.

- Τηρήστι να τα μάστι καλά, γιατί άμα δ' απουμένουν κι σαπίσουν, βγάζουν πίκρα κι βλάβουν τις δρουκινιές. Μη μούγγι στα καρναβάλια του μυαλό σας. Ούτι τσάκνου απ' του κλάδιμα να μην απουμένη. Ιγώ δα νάρθου υστηρότιρα για να πάρου πρώτα φάρμακα για τον ράντισμα.

Αχήρισαν μι χούση να μαζώνουν τα τσάκνα για να μπιτίσουν μια ώρα αοχίτηρα κι να γυρίσουν αγγλήγουρας για

σιογιάνι. Για ταύτου είπαν κι στον Γληγουράκι που παγαίνει στον γυμνάσιον να πάνη κι αντός για βόηθου άμα μπιτίση τους διαγονισμούς.

Έμασαντι έμασαν καμμιά ώρα κι αχήρισιν να σκουτινιάξη ου ουρανό Τηρούνσι' απάνου, ου ήλιους χάνιτι. Σα σμούργια γίνηκιν. Κι τα πουλιά τσιουτσιούριζαν κι δεν ήξιραν τι να κάμουν.

Μάνα κι θυγατέρα κιτίρησαν.

- Μαρή χανουμέστι του κατάλαβις; Εφτασιν η διφτέρα παρουσία που λέει του Ιβαγγέλιου! λέει η μάνα.

Αχίρισιν να τρέμη κι του κορούτσι κι να μουντζουκλαίει.

- Τι δα φκιάσουμι τώρα; Που δα πάμι να κρουφτούμι;

- Στην καλύβα πηλάλα στην καλύβα.

Σιβαίνουν στην καλύβα κι αχιρνούν τα μοιρογιουλόγια κι τις μιτάνιες.

- Αμάν, δεν δα ξαναγένουμι καρναβάλια τάζει η θυγατέρα.

- Αυτά κι αυτά μας έφιραν στον χαλασμό φουνάξι η μάνα. Για ταύτου δα μας κάψης Θέ μου. Αμά να λυπηθής του κορούτσι μου που είναι ανύπαντρου κι δεν χάρικιν του δόλιου.

Ου ήλιους κόντιβιν να σβύση ντίπ. Αγκαλιάζουντι μάνα κι θυγατέρα κι αχιρνούν τις τσιριδίς. Ικείν την ώρα να κι ου υγιός ου Γληγουράκης. Τις είδιν που θρηνούσαν κι ξικαρδίστηκιν στα γέλοια.

- Του φιγγάρι μαρή έκρουψιν τον ήλιου. Εκλειψις είναι!

Άλλους θρήνουσ πάλι.

- Ουχ τι επαθάμι πάει ου Γληγουράκης, τον έστριψιν κι αχίρσιν τα χαζά.

Αυτός να ξικαρδίξιτι αυτές να τουν πιρνούν για λουλό κι φουνή του Θιό να δίνουν, ώσπου να κι ου τχιός ου Ρίστους.

- Τι μι κλειστικέτι σα χαρέμι μαρή; Οξου αγγηγουρας για τα τσάκνα. Δε λουλάθηκιν του πιδί, εισείς είστι για δέσιμου. Δεν τηράτι τον ήλιου που τρανεύει; Αυτός δεν δα χαθή αμά οι δρουκινιές δα χαθούν άμα δε μάστι τα κλορίγια. Τι έχου πάθει ου καϋμένους μου μ' ανθρώπους που δεν ιστάνουντι απού τέτχια προάγματα!

Η ΝΑΝΑ Η ΜΑΡΙΓΙΑ (Φωνή της Ναούσης 1961)